

Kreativne kompetencije nastavnika likovne umjetnosti

Smokrović, Ana

Master's thesis / Diplomski rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Academy of Arts and Culture in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:251:876632>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-23**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Academy of Arts and Culture in Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU

ODSJEK ZA VIZUALNE I MEDIJSKE UMJETNOSTI

SVEUČILIŠNI DIPLOMSKI STUDIJ LIKOVNA KULTURA

ANA SMOKROVIĆ

**KREATIVNE KOMPETENCIJE NASTAVNIKA
LIKOVNE UMJETNOSTI**

DIPLOMSKI RAD

MENTORICA:

Lana Skender, predavačica

SUMENTORICA:

doc. dr. sc. Tihana Škojo

Osijek, 2021.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je
_____ (vrsta rada)

isključivo rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu, a što pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog rada, te da nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

Student/ica:

U Osijeku, _____

_____

(potpis)

SAŽETAK

Ovim radom istražile su se kreativne kompetencije nastavnika Likovne umjetnosti koje se primjenjuju u poučavanju. Iako ne postoji točna definicija kreativnosti možemo reći da se ona očitava u nekom neobičnom talentu jer visoko kreativan čovjek propituje usvojena pravila i pretpostavke, povezuje stvari koje uobičajeno nisu povezane, takav čovjek zamišlja ono što bi moglo biti, testira nove, svježije pristupe i kritički se osvrće na ideje i rezultate. To znači da kreativnost uvijek uključuje originalnost. Česta zabluda je da su samo umjetnici kreativni, a dokazano je da je to sposobnost svih ljudi koja se može razvijati tijekom školovanja. Dok je kreativnost učenika često mjerena i razvijana od najranije dobi malo se posvećivalo razvijanju kreativnih kompetencija nastavnika. Usmjerali smo se samo na jedan segment pedagoškog koncepta kreativnosti, kreativno poučavanje koji se odnosi na kreativne načine prenošenja znanja. Provedena je anketa na malom uzorku nastavnika koji su različite dobi, obrazovanja i radnog staža. Za anketu je korištena metoda kvalitativne i kvantitativne analize sadržaja, odnosno mješoviti istraživački pristup. Pitanja su podijeljena u grupe prema kompetencijama koje bi nastavnik trebao posjedovati. U svakoj od tih grupa postavljen je niz pitanja s višestrukim odgovorima gdje pojedinac zaokružuje koliko se slaže s određenom tvrdnjom ili koliko se ta tvrdnja odnosi na njega i njegov rad. Pitanja koja su postavljena unutar ovih šest grupa ispituju divergentno razmišljanje pojedinaca. Ovim radom se željelo pridonijeti ozbiljnijem shvaćanju pojma kreativnosti i prikazati da svatko ima određeni kreativni potencijal, koji se uz odgovarajuću podršku nastavnika i kreativnu nastavu, može ostvariti. Stoga je nužno da se svi stručnjaci za odgoj i obrazovanje intenzivnije bave kreativnošću kako bi kreativna nastava bila češće prakticirana u učionicama i kako bi se kreativno mišljenje moglo bolje razumjeti i prakticirati u svakodnevnim životnim situacijama.

Ključne riječi: kreativnost, kompetencije, kreativno mišljenje, divergentno razmišljanje, kreativnost kao kompetencija

ABSTRACT

This research paper explored the creative competencies of art teachers. Although there is no exact definition of creativity, we can say that it manifests in some unusual talent, highly creative person questions adopted rules and assumptions, connects things that are not usually related, such person, imagine what could be, tests new, fresh approaches and critically looks back at ideas and results. This means that creativity always includes originality. It is a common misconception that only artists are creative, and it has been proven that this is an ability of all people that can be developed during schooling. While student's creativity has often been measured and developed from an early age, little has been devoted to developing teacher's creative competencies. We focused on only one segment of the pedagogical concept of creativity, creative teaching that refers to creative ways of transferring knowledge. A survey was conducted on a small sample, teachers who are of different ages, education, and work experience. The method of qualitative and quantitative content analysis, in a mixed research approach, was used for the survey. The questions are divided into groups according to the competencies that teacher should possess, in each of these groups a series of questions is asked in a network with multiple answers where everyone can circle how much he agrees with a particular statement or how much that statement applies to him and his work. The questions posed within these six groups examine the divergent thinking of individuals. This paper aimed to contribute to a more serious understanding of the concept of creativity and to show that everyone has a certain creative potential, which with the appropriate support of teachers and creative teaching, can be realized. Therefore, all education professionals must be more intensively engaged in creativity so that creative teaching is more often practiced in classrooms and so that creative thinking can be better understood and practiced in everyday life situations.

Keywords: creativity, competencies, creative thinking, divergent thinking, creativity as competence

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. KREATIVNOST	2
2.1. KREATIVNO MIŠLJENJE.....	4
2.2. KREATIVNI PROCES	4
2.3. KREATIVNI PRODUKT.....	5
2.4. VRSTE KREATIVNOSTI	6
2.5. KREATIVNOST U NASTAVI	7
2.6. KREATIVNO POUČAVANJE	9
2.7. MJERENJE KREATIVNOSTI.....	10
3. KOMPETENCIJE	11
3.1. KOMPETENCIJE UČITELJA U PREDMETNOM KURIKULUMU LIKOVNE KULTURE I LIKOVNE UMJETNOSTI	14
4. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA	16
4.1. PROBLEM ISTRAŽIVANJA	16
4.2. CILJ ISTRAŽIVANJA.....	16
4.3. METODA ISTRAŽIVANJA I OBRADA PODATAKA.....	17
5. ZAKLJUČAK	24
6. LITERATURA	25
7. POPIS PRILOGA	28

1. UVOD

Suvremena škola treba biti okrenuta potrebama učenika te ih pripremiti za život, a uloga nastavnika postaje sve zahtjevnija. Škole trebaju stavljati naglasak na stvaranje kreativnih, kompatibilnih, samostalnih i kritičkih ljudi. Osim toga što je bitno poticati učenike na kreativnost, važno je da su i sami nastavnici kreativni. Za poticanje kreativnosti važno je da se koriste alatima i metodama koji su prilagođeni za novo digitalno, suvremeno doba jer na takav način učenici dobivaju pozitivniju sliku o sebi i svojoj okolini. Učenike je važno gledati kao stvaralačke ličnosti koje posjeduju potencijal za stvaranje novih, zanimljivih i inovativnih rješenja, a ne samo kao pasivne slušatelje frontalne nastave gdje učitelj vodi glavnu riječ i ne uključuje mišljenja učenika.

Nastavnici moraju posjedovati određene kompetencije koje se očituju u njihovom radu, znanjima, vještinama i sposobnostima, te moraju posjedovati odlike kreativne osobe. Mora biti otvoren i prihvaćati svoju ulogu koja je važna za razvoj učenika, obrazovati se cijeli život i prihvaćati i istraživati o temama koje nisu isključivo vezane za njegovo područje jer se sve znanosti na kraju isprepliću, a samo kreativna osoba to može povezati u jednu smislenu cjelinu.

Profesori Likovne umjetnosti promatraju se iz odgojno-obrazovne perspektive jer umjetnost ima više značenja za razvoj učenikovih sposobnosti. Uloga nastavnika likovnog, umjetničkog područja je poticanje razvoja kreativnog i kritičkog razmišljanja, psiho motoričkih vještina i emocionalne inteligencije, zatim naučiti učenike likovni jezik te razvijati sposobnost interpretacije i izražavanja. Napuštanjem tradicionalnog shvaćanja školstva otvaraju se vrata napretku društva, stoga je za kvalitetan odgoj i obrazovanje važan visokoobrazovan i stručan kadar učitelja.

2. KREATIVNOST

Ljudi idu u školu cijelo svoje djetinjstvo i mladost. Zbog toga što velik dio svojega života provedemo upravo u školi problem nastaje u školama koje nisu okrenute ka jednoj od najvažnijih ljudskih karakteristika, kreativnosti. Odrastanjem ne možemo postati kreativniji, zato je kreativnost bitno njegovati i razvijati u djetinjstvu i mladosti. Na nekim fakultetima još uvijek dominira frontalna predavačka nastava što znači da student ima pasivnu slušačku ulogu. U takvoj fakultetskoj nastavi nema mjesta za kreativnost studenata, a poseban problem nastaje kada takvu nastavu imaju budući nastavnici koji će kasnije oponašati nastavu svojih profesora. Možemo reći da je takav oblik nastave tradicionalan, dok nam primjena suvremene didaktičke i metodičke strategije nudi otvoreniji pa s time i kreativniji oblik učenja. Suvremena škola je usmjerena potrebama učenika, ona je stvaralačka i suradnička zajednica. Kreativno stvaralaštvo danas je postalo veliki izazov za pedagoge, kako bi škola postala mjesto koje će pripremiti svoje učenike na djelovanje u društvu, aktivan rad, samoaktualizaciju, slobodu izražavanja, fleksibilnost i originalnost. Nagomilavanje znanja i činjenica nije dovoljno za stvaranje kompetentne osobine.

Kreativnost je jako teško točno definirati, ona je vrlo složen pojam jer se može proučavati s različitih aspekata: pedagoškog, filozofskog, psihološkog, lingvističkog itd. U *Hrvatskoj enciklopediji Leksikografskog zavoda Miroslava Krležje* (2021.) pod pojmom kreativnost se navodi da je riječ kreirati nastala od latinske riječi *creare* što znači proizvoditi ili stvarati. Također se navodi da je kreativnost: sposobnost stvaranja jedinstvenog i novog rješenja, ideja, proizvoda i sl. Kreativni uradak mora u nekoj kulturi biti ocijenjen vrijednim, korisnim, uporabljivim (u području djelatnosti u kojoj je nastao), tj. što je novo ili drugačije nije uvijek i kreativno, već je često neprihvaćeno ili čudnovato. Stoga rezultati moraju biti originalni i statistički rijetki.

Kada promišljamo o tome što je to kreativnost, česta asocijacija je posjedovanje nekog umjetničkog talenta npr. talent za glazbu ili slikanje, ali kreativnost obuhvaća sve sfere života i ljudskoga stvaralaštva. Ljudi se razlikuju po svojim osobinama, a i po kreativnosti. Dok neki stručnjaci smatraju da je kreativnost vezana uz nasljedne sposobnosti, drugi smatraju da se ona može naučiti i razvijati. To ne znači da su visoko inteligentni ljudi i visoko kreativni. Ponašanje mozga tijekom kreativnog procesa objasnio je Perić (2013:145): "Dok u pojedinim višim mentalnim vještinama sudjeluju frontalni režnjevi i lijeva polutka u logičkom analitičkom

mišljenju, kreativno mišljenje najčešće obuhvaća mnogo veći dio mozga. Međutim, kreativnost često koristi i mnogo više od našeg mozga: osjećaje, intuiciju, usklađivanje ruku i očiju, uma i tijela. Kreativnost možemo razmatrati u svjetlu procesa, rezultata ili osobe te je definirati kao interpersonalni i intrapersonalni proces kojim se stvaraju originalni, visokokvalitetni i značajni produkti.”

Kreativnost se kod ljudi ne očitava u njihovom neobičnom talentu već u propitivanju usvojenih pravila i pretpostavki, povezivanju stvari koje uobičajeno nisu povezane. Takav čovjek zamišlja ono što bi moglo biti, testira nove, svježije pristupe i kritički se osvrće na ideje i rezultate. To znači da kreativnost uvijek uključuje originalnost. Perić, B. (2013.) se osvrće na Wallasov model kreativnosti, koji podrazumijeva pet stadija procesa od kreativnog uvida do razrješenja, a to su: priprema na rad na problemu, inkubacija, nagovještaj, uvid i potvrda. Također navodi, da se divergentno mišljenje (stvaranje višestrukih pitanja i odgovora samom sebi) koristi kao sinonim za kreativnost.

Najčešće se dva značenja pridaju kreativnosti: kreativnost kao stvaralaštvo (stvoriti proizvod, produkt u određenom području ljudske djelatnosti koji je ocijenjen kao nov i originalan te vrijedan za cijelo društvo) i kreativnost kao osobina (pojedinac ima jednu ili više osobina koje potiču kreativni ili umjetnički produkt).

S obzirom na to da nema jedinstvene definicije kreativnosti, ona se promatra, navodi Perić (2013) po Esquivel (1995: 186), kao kritički proces koji je uključen u stvaranje novih ideja, rješavanje problema ili samoaktualizaciju pojedinca. Kunac, S. (2015: 426) citira Sirića (2003: 31) „Kreativnost se temelji na analizi postojećeg znanja i korištenju svih dostupnih informacija. Inovator koji ne zna ništa o tome što su izumili drugi mora uvijek iznova ‘otkrivati toplu vodu’. Zato vrijedi jednostavno pravilo: inovacija je informacija“.

2.1. KREATIVNO MIŠLJENJE

Kako bi mogli razumjeti što je to kreativno mišljenje prvo moramo naučiti razliku između divergentnog i konvergentnog mišljenja. Huzjak (2006) navodi da je pojam divergentnog mišljenja uveo J. P. Guilford koji konstantira kako je pri divergentnom mišljenju broj rješenja neograničen, dok kod konvergentnog razmišljanja navodi kako je sve usmjereno ka jednom rješenju. Zatim navodi i najvažnije osobine divergentnog mišljenja, a to su redefinicija, osjetljivost na probleme, fluentnost, originalnost, elaboracija i fleksibilnost. Divergentno mišljenje je stoga kreativno mišljenje to je proces kojim povezujemo pojmove i stvari na nov i nepoznat način, zamjedbom veza među pojmovima i stvarima koje nisu uvijek očite. Divergentno mišljenje kod pronalaska nekoga problema daje velik broj domišljatih odgovora od kojih svi pomažu u rješenju. Pojedinaac koji razvija divergentno mišljenje smatra se da ima kreativne sposobnosti ili potencijal za kreativnost. Svatko tko želi stvoriti nešto do sada neviđeno, novo mora baratati divergentnim razmišljanjem točnije kreativnim načinom razmišljanja.

2.2. KREATIVNI PROCES

Kreativnim procesom nazivamo tijek kreativnog djelovanja koji se odnosi na slijed misli ili akcija. Kreativno djelo je završni rezultat kreativnog procesa. Bognar (2010), pozivajući se na Wallasa, navodi kako kreativni proces ima četiri etape koje se ne moraju sukcesivno slijediti nego je moguće preskakati ih ili se vraćati unatrag. Bognar kao prvu etapu u kreativnom procesu navodi pripremanje ili oluju ideja (primjenjivanje znanja, vještina i razumijevanje materijala, objekata, problema ili njihove kombinacije- istraživački način). Druga etapa u kreativnom procesu je inkubacija (um započinje formulirati problem i baviti se njime uz pomoć slika i asocijacija). Treća etapa je iluminacija (evaluacijska faza u kojoj se izabiru određene ideje, a druge odbacuju). Posljednja, četvrta etapa u kreativnom procesu je verifikacija/ komunikacija (osoba testira proizvod kreativnog mišljenja te procjenjuje njegovu korisnost, dovršenost i ispravnost).

Slika 1.: Kreativni proces, Bogner, L. (2011:16)

2.3. KREATIVNI PRODUKT

Kreativni produkt nastaje kao rezultat kreativnog procesa, kreativni produkt je dakle dio kreativnog procesa i dio osobnosti pojedinca. O kreativnom produktu postoje različita gledišta, dok jedni smatraju da je to nešto opipljivo, drugi smatraju kako je svaki psihološki produkt kreativnost, točnije, ne mora se raditi o nikakvom opipljivom materijalnom proizvodu. Na kraju je ipak najvažniji socijalni aspekt kreativnog produkta, jer samo tako produkt može biti prihvaćen, ponekad produkt ne može biti pratitelj kreativnog procesa, možemo reći da je u nastavničkom radu teško odrediti proces. Pojedini autori navode kako je kreativni produkt svaki čin koji zadovoljava ova tri kriterija: 1) novost (inovativnost, originalnost); 2) učinkovitost u nošenju s problemima ili izazovima; 3) korisnost (društvu ili pojedincu). Bogner (2011) govoreći o potpunoj osobi (fully functioning person) navodi prema Tako Carl Rogersu da je takva osoba uvijek kreativna: „Svojom senzitivnom otvorenosti prema svijetu, svojim povjerenjem u vlastite sposobnosti da oblikuje nove odnose s okolinom, to je tip osobe iz koje proizlaze kreativni produkti i kreativni način života. Ona nije nužno prilagođena svojoj kulturi i najčešće nije konformist. Ali u svako doba i u svakoj kulturi ona će živjeti konstruktivno i u harmoniji koliko joj dozvoljava balansiranje sa zadovoljavanjem potreba. U nekim situacijama određene kulture može biti vrlo nesretna, ali će

nastaviti biti svoja i ponašati se na način da osigura maksimalno moguće zadovoljavanje svojih najdubljih potreba.“ (1969: 290)

2.4. VRSTE KREATIVNOSTI

Na razvoj kreativnosti veliku ulogu igra i okolina kojom je pojedinac okružen. Kreativnost se kod pojedinaca ne ostvaruje uvijek u isto vrijeme, u istoj mjeri i ovisi o raznim čimbenicima, jedan od čimbenika može biti i nastavni proces. Stevanović (2004), navodi da je kreativnosti specifična u školskim uvjetima, tada razlikujemo ekspresivnu, produktivnu, inventivnu i emergentnu kreativnost. Autor također ističe da se ekspresivna kreativnost odražava u učenikovom davanju neobičnih odgovora i u postavljanju neobičnih, zagonetnih pitanja, za razliku od ekspresivne kreativnosti, produktivna kreativnost se očituje u učenikovom uspješnom korištenju vještina i tehnika koje mu omogućavaju da stvori kreativni proizvod. Inovativna kreativnost se očituje u pronalasku novih načina učenikova izražavanja, a emergentna kreativnost označava najviši stupanj stvaralaštva, ona se temelji na otkriću novih postupaka i metoda, postavljanju do tad nepostojećih teorija i novog smisla u sklopu neke znanosti. Kao što sam ranije navela po Bognaru među ovim vrstama okruženja, u školskom okruženju vidljiva je povezanost, kao i stupnjevitost. Također, razvoj kreativnosti kod nekog učenika jednim dijelom ovisi o učenikovim osobnim predispozicijama, ali velikim dijelom stupanj kreativnosti kod pojedinca ovisi o količini poticaja iz okoline. Stoga je važno da profesor razvija i njeguje svoju kreativnost, jer odgovarajućim poticajima i korištenjem kreativnih tehnika poučavanja i metoda, korištenjem npr. digitalnih alata u sklopu nastave kod učenika ekspresivne kreativnosti, s vremenom može razviti u emergentnu kreativnost, kao najvišu stvaralačku razinu.

2.5. KREATIVNOST U NASTAVI

Škola danas postaje važan preduvjet za razvoj kreativnog potencijala kod učenika. Kreativnost je važno poticati i njegovati u svim nastavnim predmetima, jer nije svaki učenik isti pa u određenim područjima iskazuje kreativnu osobinu, a u drugima malo manje ili ju opće ne iskazuje. Učenici su kreativni u određenim područjima, dok u drugima ne iskazuju tu osobinu, iz toga razloga važno je učenicima omogućiti da otkriju svoju kreativnost njenim poticanjem u svim nastavnim predmetima. Na žalost neke škole ne potiču kreativne vještine u svim svojim nastavnim predmetima, već samo onim umjetničkim, dok ostali prakticiraju razvijanje kognitivnih vještina, a ne razvoj kreativnog ili kritičkoga mišljenja. Prema *Konvenciji o pravima djeteta* (Međunarodni ugovori, br. 12/1993) i *Konvenciji o pravima osoba s invaliditetom* (Međunarodni ugovori, br. 6/2007., 3/2008., 5/2008) svako dijete ima pravo kreativno se razvijati. Profesori koji to ne potiču kod svojih učenika vjerojatno nisu imali priliku tijekom vlastitog školovanja razvijati kreativnost s toga ne mogu prepoznati njenu važnost. Poticanjem kreativnog i kritičkog promišljanja pomaže učenicima kako bi lakše razumjeli važnost određenog znanja koje stječu u školi i primjenjivanje toga znanja za budući život, učenici bi sami shvatili zbog čega je važno učiti, te kako učiti. Problem možda leži u neprepoznavanju kreativnosti kod svakog pojedinca što je prepreka nekih profesora za poticanje kreativnosti u nastavi.

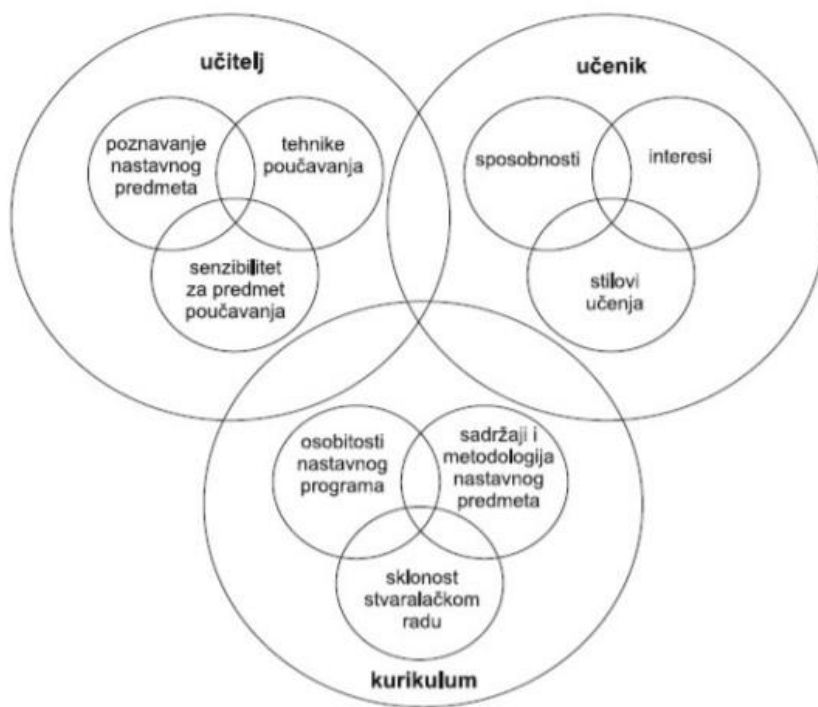
Kunac, S. (2015: 438.) navodi da je zadaća učitelja prepoznati kreativnost svakog učenika i podupirati razvoj uspješne inteligencije, te razumjeti da intelektualne i kreativne sposobnosti nisu nešto statično i nepromjenjivo, već izrazito promjenjivo i dinamično jer se razvijaju cijeli život. Dakako, za poticanje kreativnosti u nastavi potrebno nam je pozitivno školsko ozračje koje pruža slobodu, izvore, uzore, autonomiju, ohrabrenja, prihvaćanje kritike, te isticanje vrijednosti i inovacija. Takva okolina je savršena za kreativan rad i aktivno sudjelovanje učenika, ona podiže standarde učenikove uspješnosti, te pruža djeci neke nove izazove i daje im poticaj za danji razvoj. Kunac, S. (2015: 439.) dalje navodi kako je važno za nastavnika da razlikuje pojmove: kreativno poučavanje (odnosi se na kreativan pristup radu, da bi sadržaj bio zanimljiviji učenicima) i poučavanje za kreativnost (poučavanje usmjereno razvoju kreativnog mišljenja i ponašanja kod učenika). Autorica još navodi inkubacijski model poučavanja koji se sastoji od tri etape: povećavanje očekivanja i motivacije (kreiranje želje za znanjem, istraživanjem, motiviranje te

davanje smisla onome što se radi), produbljivanje očekivanja (dublje spoznavanje novih informacija, uključena su sva osjetila, pronalaze se problemi i iskušavaju rješenja), pomicanje prema van tj. nastavljanje dalje (istinsko poticanje kreativnosti, nove informacije i vještine uključuju se u svakodnevni život). Za učenika važna je praktična primjena kreativnih ideja i izvan školskog okruženja, tu se vidi važnost poticanja kreativnog mišljenja u nastavi, primjena na svakodnevnicu je cilj kreativnog odgojno - obrazovnog pristupa. Također je važno spomenuti i komunikaciju u razredu o kojoj profesori moraju razmišljati kada organiziraju nastavu, međusobna slobodna komunikacija kako između učenika i profesora tako i između učenika međusobno. Učitelji između ostalog imaju važnu ulogu u poticanju i ohrabivanju učenika, oni nikada ne bi trebali podcjenjivati ideje svojih učenika, već ih ohrabriti da na jedan kreativan i drugačiji način pristupaju problemima te takvo razmišljanje i nagrađivati, a izbjegavati ono što kod učenika izaziva strah od neuspjeha, jer je strah reakcija koju je teško promijeniti i jednom kada ga doživimo od strane nekog učitelja ostaje lako pamtljiv, strah pamte naš živčani sustav i mišići na tijelu.

Bognar, L. (2011: 15.) navodi kako didaktička koncepcija koju je utemeljio Jan Amos Komensky nije u skladu s kreativnim procesom, jer se taj proces ne poklapa sa predmetno-satnim sustavom kako se odvija nastava. Sam kreativni proces ima različito trajanje, ovisi od osobe do osobe, nekima za dobro napisanu priču treba nekoliko minuta, a nekima nekoliko sati. Navodi da problem nastaje kada učenik npr. pod nastavom matematike dobije neku glazbenu inspiraciju ili obrnuto, tada učenik teško prelazi na ostvarenje te ideje ili inspiracije, te ometa nastavu na kojoj je prisutan. Autor također navodi kako je teško da će učenici dobiti inspiraciju u trenutku kada im je nešto zadano npr. da napišu priču ili pjesmu, sve je inkompatibilno s nastavom podijeljenom u četrdesetpetminutne nastavne sate. Bognar(2011: 16) se osvrće i na Torrancea i kaže: „Ipak, i u tim okolnostima moguće je stvarati pedagoške situacije koje će poticati kreativnost. Još je šezdesetih i sedamdesetih godina prošlog stoljeća Paul E. Torrance (1965: 43) brojnim eksperimentima dokazivao da je moguće u nastavi poticati kreativnost. On smatra da sljedećih pet principa potiče kreativno ponašanje učenika: 1) Uvažavati neobična pitanja; 2) Uvažavati maštovite i neobične ideje; 3) Pokazati djeci da njihove ideje imaju vrijednost; 4) Osigurati vrijeme u kojem se ne vrednuje; 5) Spojiti evaluaciju s uzrocima i posljedicama“.

2.6. KREATIVNO POUČAVANJE

Kreativno poučavati djecu u školama nije jednostavno, ponajviše jer i sam nastavnik mora biti kreativan. Kreativno poučavanje također je od velike važnosti jer vodi ka aktivnom učenju i budi motivaciju i ugodnu atmosferu u učionici. Jedan od najpoznatijih modela za poticanje kreativnosti u nastavi razvili su Renzulli i Reis. Njihov model za poticanje kreativnosti naziva se Renzullijev troprstenasti model. Model se temelji na ideji o prirodnom učenju, što znači da djeca radije uče o njima bliskim stvarima i problemima, nego o umjetno stvorenim uvjetima u klasičnoj frontalnoj nastavi. Taj model doveo nas je do razmišljanja o tome kakva bi trebala biti suvremena škola, usmjerena na učenika tako da ga priprema za stvarni život. Iz tog razloga škola se treba okrenuti individualiziranoj nastavi gdje je učenik aktivno uključen, a učiteljeva uloga je usmjeravanje učenika na njihov individualni put, on gubi dominantnu ulogu i ponaša se kao partner u procesu učenja. Razvija se divergentno mišljenje i postavljanjem pravih pitanja na kritičko razmišljanje. Važno je napomenuti da se ovaj model prvobitno koristio kao mjerilo za prepoznavanje darovitih učenika, a kasnije je dorađen kako bi mogao koristiti za izradu novog kurikulumuma.

Slika 2.: Renzullijev troprstenasti model (Renzulli i Reis, 1985.) prema Koludrović, Reić Ercegovac (2010: 430)

2.7. MJERENJE KREATIVNOSTI

Sada kada smo upoznati s toliko različitih definicija kreativnosti i dalje ne možemo točno odgonetnuti kako točno nastaje kreativna ideja, jer je sam kreativni proces teško pratiti. Ono što smo ranije zaključili jest da kreativne osobe imaju sposobnost divergentnog razmišljanja. Još uvijek ne postoji jasan test kojim možemo izmjeriti postotak kreativnosti kod nekog pojedinca, postoje samo testovi divergentnog mišljenja. Tim testovima ne možemo zaključiti mnogo, jer samo divergentno mišljenje nije konačna aktivnost ona nam ne daje jedan put do cilja, već veću mogućnost ciljeva, a takvo razmišljanje nas vodi u jedan, pa malo u drugi smjer. Cilj mjerenja divergentnog razmišljanja je fluentnost ideja, pa tako učenicima možemo zadati da napišu što više riječi koje počinju s jednim određenim slovom ili da opišu za što se sve može koristiti neka određena stvar. Danas se sve više upotrebljavaju mjerenja u kojima učenici ili nastavnici sami procjenjuju svoje kreativne sposobnosti. Ipak, danas svi za sebe smatraju da su kreativni, pa procjenu kreativnosti možemo otkriti postavljanjem pitanja za koje smatramo da bi kreativni ljudi odgovorili na drugačiji način ili shematskim prikazom repeticije jednog geometrijskog oblika sa zadatkom da svaki ispune na novi, drugačiji način, pa kod kreativnih ljudi možemo primijetiti crtanje van okvira geometrijskog oblika.

3. KOMPETENCIJE

Kompetencija, odnosno kompetentnost nastavnika je sustavna veza znanja, sposobnosti, vrijednosti i motivacije na funkcionalnoj razini. Složenost i značaj nastavničke profesije za razvoj pojedinca i društva ogledaju se u osposobljenosti za mobilizaciju, upotrebu te integraciju postojećih, ali i stjecanju i usavršavanju novih kompetencija (Jurčić, 2014). Riječ *competenza* u talijanskom jeziku označava mjerodavnost, sposobnost za suđenje.

„Sve što nastavnik čini utječe na učenike: pozitivno ili negativno, a to uključuje: metodiku nastavnog rada, odnos prema učenicima, količinu izbora i kontrole koju učenici imaju, mogućnosti za rad i suradnju s drugim učenicima. Kad govorimo o nastavničkim kompetencijama prije svega mislimo na teorijska i stručna znanja, tj. stručne kompetencije koje su osnovni preduvjet za nastavnički posao. Nastavnik mora odlično poznavati nastavni proces, proces učenja, nastavne strategije, metode i postupke, dakle imati i didaktičko-metodičke kompetencije koje će koristiti u svom radu“ (Jukić, 2010: 295).

Autorica dalje navodi sastavnice koje oblikuju metodički stil nastavnika koji potiče kreativnost možemo podijeliti u nekoliko skupina:

1. primjena nastavnih strategija, metoda, sredstava, postupaka i socijalnih oblika koji potiču aktivnost učenika, istraživanje, kritičko mišljenje, odlučivanje, samostalnost u radu, međusobnu komunikaciju (križaljke, mreže, skrivalice, asocijacije, kvizovi i mentalne mape, zagonetke, rebusi, igre, zvučni i videozapisi, karikature, skice, mimika, pantomima, odjeća, predmeti, modeli, lopte, lutke, kolaž, crtanje, priče, anegdote, citati, metafore, brainwriting, brainstorming, projekti, simulacije...);
2. otvorenost prema idejama i inicijativama učenika;
3. poznavanje i primjenjivanje pravila uspješne komunikacije (verbalne i neverbalne);
4. demokratski stil rukovođenja razredom;
5. stvaranje ozračja bliskosti, prijateljstva, tzv. kreativnog ozračja;

6. pri ocjenjivanju preferiranje ipsativnog (samovrednovanje) pristupa mjerenju postignuća. (Jukić, 2010: 297).

Autorica dalje navodi kako je nedopustivo zlorabiti kreativnost za prikrivanje nepripremljenosti, improvizacije, nestručnosti, nesistematičnosti nastavnika, kao i uvođenje vlastitih neprovjerenih inovacija u ime „kreativne slobode”.

Dakle, stručne kompetencije nastavnika su od velike važnosti. Posao učitelja je danas još zahtjevnije nego je nekada bio, stoga je razumljivo da su za posao učitelja potrebne višebrojne kompetencije, one se stječu u početnoj izobrazbi te kasnije profesionalnim usavršavanjem, cjeloživotnim obrazovanjem, koje obuhvaća formalno i neformalno učenje. Suvremeni učitelj sve manje slijedi zadane koncepte i gotova rješenja. Učitelj sve više djeluje kao istraživač i praktičar, on se treba kritički odnositi prema postojećem te kreativno pristupiti u rješavanju određenih problema. Razvoj kompetencija u odgojno- obrazovnim institucijama očitava se i kroz ishode učenja. Ishod učenja je sve ono što se očekuje da učenici razumiju ili mogu demonstrirati. Postizanjem ishoda učenja stječu se određene kompetencije neophodne za funkcioniranje aktivnog građana, roditelja, radnika i dr. čovjekovih uloga. Jurčić (2014) navodi kako je pedagošku kompetenciju nastavnika moguće svrstati u osam dimenzija: osobna, komunikacijska, analitička (refleksivna), socijalna, emotivna, interkulturalna, razvojna te vještine u rješavanju problema. Autorica također navodi da su temeljni činitelji osobne kompetencije nastavnika empatičnost, uvažavanje učenika, razumijevanje, fleksibilnost, susretljivost, smirenost, strpljenje, objektivnost, pravednost, dosljednost, profesionalni etos (preuzimanje odgovornosti za uspjeh svakog učenika) te sposobnost odabira odgovarajućeg ponašanja ovisno o situaciji. Kreativno i kritičko mišljenje, kultura govora i slušanja, te ispravno zaključivanje odražava se kroz komunikacijsku kompetenciju koja obuhvaća socijalne vještine započinjanja, uspostavljanja i održavanja dijaloga s učenicima razmjenom verbalnih i neverbalnih simbola. Ishodi analitičke kompetencije očituju se u analizi nastavnog sata kroz motiviranost učenika, tijek realizacije, analizu različitih aspekata nastavne situacije. Socijalna kompetencija odnosi se na socijalno odgovorno ponašanje, prihvaćanje pravila i običaja, uspostavu odnosa s učenicima, roditeljima, kolegama i upravom je ono što zahtjeva svaka škola. Emocionalna kompetencija je također važna za nastavnika da svoje profesionalne ili osobne probleme može ostaviti iza vrata učionice, a u učionicu ulazi vedar kako bi poboljšao razredno

ozračje. Interkulturalna kompetencija se odnosi na poznavanje i poštovanje različitosti. Razvojna kompetencija bazirana je na viziji i misiji razvoja vlastitog znanja.

Kompetentan nastavnik kritički sagledava svoju pedagošku i didaktičku učinkovitost, a osobitu važnost ovdje imaju nositelji zaduženi za stalno stručno usavršavanje nastavnika. Vještine u rješavanju problema odnose se na odgovorno korištenje problemskih rješenja u različitim nastavnim situacijama, odnosno pozitivan stav, realna očekivanja te prepoznavanje i reagiranje na individualne potrebe učenika (Jurčić, 2014).

Slika 3.: Profil profesionalnih kompetencija učitelja prema Jurčić, M. (2014:80)

3.1. KOMPETENCIJE UČITELJA U PREDMETNOM KURIKULUMU LIKOVNE KULTURE I LIKOVNE UMJETNOSTI

Likovna umjetnost se u odgoju i obrazovanju javlja još od antičkih civilizacija, kada su poučavanju mogli prisustvovati samo pripadnici određenih društvenih staleža, kao npr. u starom Egiptu su se likovna znanja prenosila zatvorenom svećeničkom krugu, kao ni u staroj Grčkoj robovi se nisu smjeli baviti umjetnostima. Likovni odgoj i likovno obrazovanje danas su opći pojmovi i možemo ih definirati kao proces razvoja ličnosti, sposobnosti i znanja. Cilj toga procesa je usvajanje likovnog jezika, te na posljetku korištenje naučenog likovnog jezika za komunikaciju ili stvaralačko izražavanje. Korištenjem likovnog jezika razvija se psihomotorika, motivacija, mašta, osjećaj za estetiku, razvijaju se intelektualne i emocionalne sposobnosti pojedinca. Likovna umjetnost postaje obavezan predmet u školama tek u prvoj polovici 19. stoljeća. Tada je cilj bio pripremiti učenika na rad u manufakturnoj proizvodnji pa se nastava iz umjetnosti svela na precrtavanje. Vrednovala se sposobnost precrtavanja, a nastavne metode koje su učitelji koristili uključuju precrtavanje uzora, shematska metoda, stigmo grafijska metoda i geometrijska metoda. Grgurić i Jakubin (1996). U prvoj polovici 20. stoljeća započinje pedagoška faza razvoja likovne kulture, a tu fazu potaknuli su stručnjaci za odgoj i obrazovanje u Bauhausu. Zbog utjecaja Bauhausovih stručnjaka i drugi stručnjaci i škole su promijenili orijentaciju likovnog odgoja i obrazovanja. Tek sredinom 20. stoljeća počinje se shvaćati uloga likovne umjetnosti u socijalizaciji i komunikaciji. UNESCO u Ženevi 1955. donosi zaključak da likovna umjetnost i sve ostale umjetnosti mogu biti metoda sporazumijevanja raznih naroda i sredstvo njihova ujedinjavanja. Grgurić i Jakubin (1996). Možemo reći da je interkulturalnost jedno od važnijih područja u suvremenoj nastavi likovne kulture jer upoznavanje vlastite kulture više nije dostatno za život u globaliziranom društvu. Učenici ovakvim načinom interkulturalnog poučavanja razvijaju kvalitete ličnosti kao što su empatija, razumijevanje, tolerancija.

Krajem 20. stoljeća pokreće se standardizacija obrazovanja, točnije, donose se obrazovni standardi kao mjerila uspješnosti školskog sustava. Taj pokret standardizacije prioritetizira mjerenje učeničkih postignuća kako bi se uvidjelo jesu li zadovoljili već postavljene obrazovne standarde. Kritika standardizacije je da se nastava svodi na discipline koje se smatraju važnima za ekonomski razvoj npr. STEM discipline. S tim pristupom zanemaruje se humanistički pristup

odgoju i obrazovanju koji sam proizlazi iz humanističke psihologije. Neka obilježja humanističkog pristupa kako navode Bognar i Simel (2013: 152) uključuju usmjerenost na individualnost učenika, planiranje nastave u kojoj su uključeni učenici i interakcije među učenicima, te poticanje samostalnog učenja. Također, još jedno važno obilježje je to da se u nastavi nastoji razviti kreativnost učenika tako da se potiče razmišljanje o novim načinima primjene predmeta, kao što su likovni materijali. Za uspješnu provedbu humanističkog pristupa u odgoju i obrazovanju, odnos učitelja i učenika uvijek mora biti „u funkciji poticanja rasta i razvoja ličnosti, a ako nije, onda se ne može zvati odgojem“ (Bognar, 1999: 35)

4. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

4.1. PROBLEM ISTRAŽIVANJA

Stručno usavršavanje te cjeloživotno učenje je obveza svakog nastavnika. Svakom pedagogu važno je usmjeravanje na razvoj kompetencija tijekom inicijalnog obrazovanja, koje se odvija u visokoškolskim ustanovama kako bi nastavnici stekli svoje zvanje, a njegova uloga je obrazovanje kadra za aktivni doprinos daljnjem razvoju odgojno obrazovnog sustava, te strategije za privlačenje i zadržavanje najboljih kadrova u nastavničkoj profesiji.

S obzirom na promjenu društva i da ta promjena jasno utječe na odgojno obrazovni sustav, ona nužno donosi promjene svakom pojedincu i društvenim skupinama. Odgojno- obrazovni djelatnici su i sami nositelji promjena u načinu poučavanja u tom smislu imaju ključnu ulogu osigurati građanima stjecanje temeljnih kompetencija, između ostalog važno je razvijati kreativno i kritičko mišljenje kod svakog pojedinca jer je ono od iznimne važnosti za budući razvoj društva.

4.2. CILJ ISTRAŽIVANJA

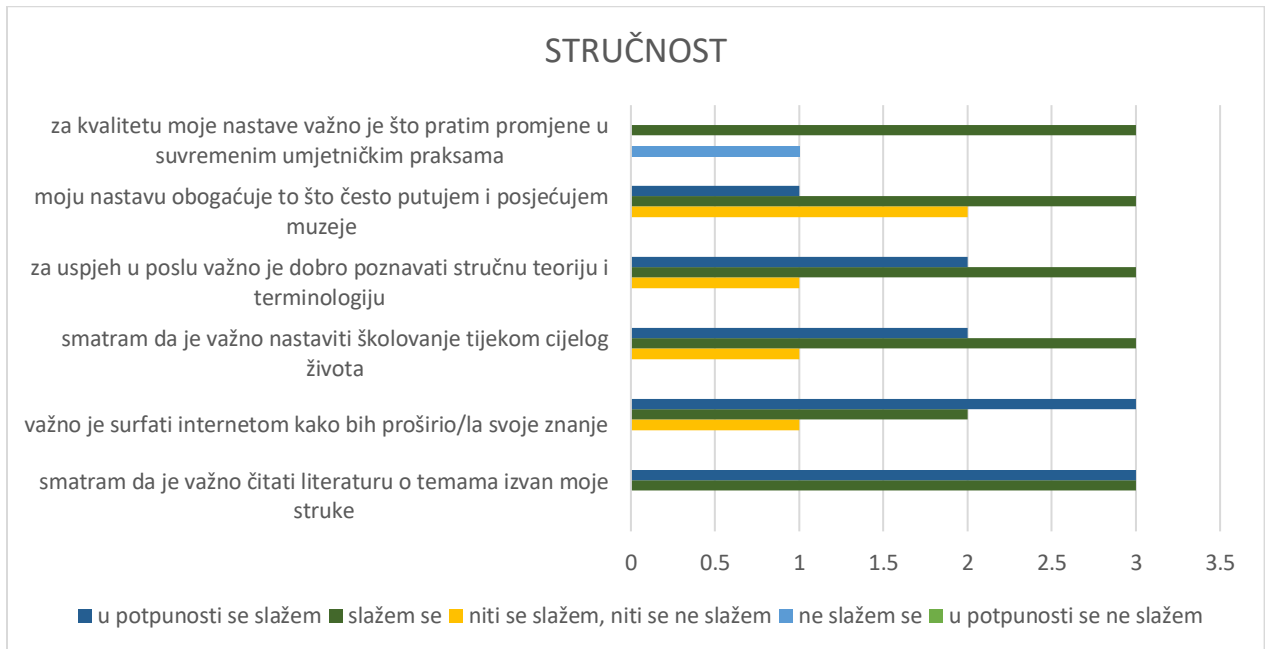
Cilj istraživanja je ustanoviti kompetencije za kreativnost nastavnika iz područja likovne umjetnosti. Kao što sam ranije navela, najveći problem u školstvu danas je premali kadar kreativnih profesora, jer samo kreativni profesori mogu poticati buduće naraštaje na kreativno mišljenje. Dakle, osim samih kreativnih kompetencija koje svaki nastavnik mora posjedovati, ovim istraživanjem želim otkriti koliko su nastavnici svjesni svoje kreativnosti. Iako ne postoji točan način ispitivanja kreativnosti, postoji ispitivanje divergentnog mišljenja koje je najvažnija značajka kreativnosti. Pitanja u istraživanju su vezana za divergentno mišljenje i postavljena su po grupama. Grupe su podijeljene po pitanju kompetencija koje bi nastavnik trebao posjedovati, a u svakoj grupi postavljen je niz pitanja u mreži sa višestrukim odabirom gdje svaki pojedinac može zaokružiti koliko se određena tvrdnja odnosi na njega i njegov opis zanimanja/ posla.

4.3. METODA ISTRAŽIVANJA I OBRADA PODATAKA

Istraživanje se radilo na malom uzorku, korištena je metoda kvalitativne i kvantitativne analize sadržaja, odnosno mješoviti istraživački pristup. Pitanja su podijeljena u grupe po kompetencijama od autora Velkovskog i Kirandžiska (2013) koje su prihvatili i brojni drugi autori. Autori ističu šest kompetencija koje svaki nastavnik mora posjedovati, a to su: 1) **stručnost** (nastavnik dobro poznaje stručnu terminologiju i teoriju, stalno širi teorijske spoznaje čitanjem novih tekstova, informira se iz različitih izvora, prati stručne časopise, putuje i posjećuje izložbe i umjetnička događanja, upoznaje se s novim oblicima umjetničkih praksi); 2) **pedagoške vještine – motivacija** (služi se različitim metodama za motivaciju učenika, potiče intrinzičnu tj. unutarnju motivaciju, traži individualne interese i od njih započinje nastavu, prilagođava zadatke individualnim interesima, pronalazi stalno nove sadržaje koji su aktualni i povezani s interesima učenika); 3) **pedagoški potencijal tehnologije** (često koristi nove medije i tehnologije u poučavanju, potiče učenike na korištenje novih tehnologija tijekom učenja, zadaje zadatke koji se realiziraju u novim tehnologijama, služi se različitim digitalnim alatima i aplikacijama); 4) **organizacija za učenje** (mijenja oblike rada, potiče učenike na suradnju korištenjem projekata i istraživačkog rada); 5) **fleksibilnost** (promjene smatra korisnima i sredstvom razvoja, rado se stručno usavršava bez obzira na ponudu, samostalno pronalazi nove oblike stručnog usavršavanja, s lakoćom mijenja metode i sadržaje); 6) **otvorenost** (otvoren je za nova razmišljanja, prihvaća druga mišljenja i smatra ih zanimljivim, mijenja mišljenja ovisno o novim spoznajama, mijenja sadržaje i metode ovisno o prilikama i potrebama učenika). U svakoj od tih grupa postavljen je niz pitanja u mreži s višestrukim odgovorima gdje svaki pojedinac može zaokružiti koliko se slaže s određenom tvrdnjom ili koliko se ta tvrdnja odnosi na njega i njegov rad. Pitanja koja su postavljena unutar ovih šest grupa ispituju divergentno razmišljanje pojedinaca.

U prvoj grupi pitanja pod kompetencijom stručnost postavljena su sljedeća pitanja na koje je linearno ponuđen odgovor slažu li se ispitanici s određenom tvrdnjom u potpunosti ili se u potpunosti ne slažu: smatram da je važno čitati literaturu o temama izvan moje struke, važno je surfati internetom kako bih proširio/la svoje znanje, smatram da je važno nastaviti školovanje tijekom cijelog života, za uspjeh u poslu važno je dobro poznavati stručnu teoriju i terminologiju,

moju nastavu obogaćuje to što često putujem i posjećujem muzeje, za kvalitetu moje nastave važno je što pratim promjene u suvremenim umjetničkim praksama.

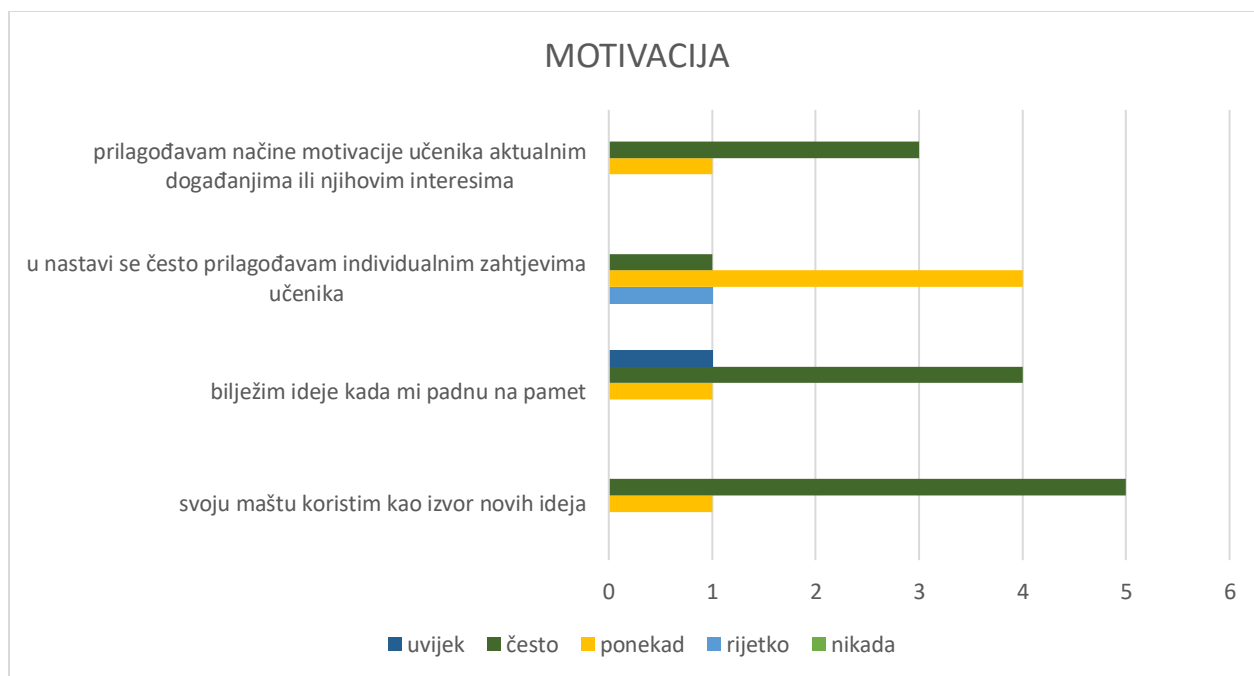

Graf 1: Rezultati ankete pod kompetencijom „stručnost“

Zanimljivo je što je i taj mali postotak ispitanika podijeljenog mišljenja, nisu sigurni slažu li se ili ne slažu s određenom tvrdnjom, što zasigurno nije odlika izrazito kreativnih nastavnika, kreativne osobe zaključuju vrlo brzo, ali do promjene mišljenja dolazi tek nakon dugotrajnog istraživanja pojedine teme. Nadalje je zabrinjavajuća činjenica da, iako je to mišljenje malog postotka ispitanika, što ne smatraju da je za kvalitetu njihove nastave važno pratiti promjene u suvremenim umjetničkim praksama. Zabrinjavajuće je jer živimo sada i okruženi smo nekom novom pop kulturom koja zasigurno više zanima učenike jer se s istom mogu i poistovjetiti.

U drugoj grupi pitanja pod kompetencijom motivacija nalaze se sljedeća pitanja na koja ispitanici mogu odgovoriti prakticiraju li nešto uvijek ili nikada: svoju maštu koristim kao izvor novih ideja, bilježim ideje kada mi padnu na pamet, u nastavi se često prilagođavam individualnim zahtjevima učenika, prilagođavam načine motivacije učenika aktualnim događanjima ili njihovim interesima.

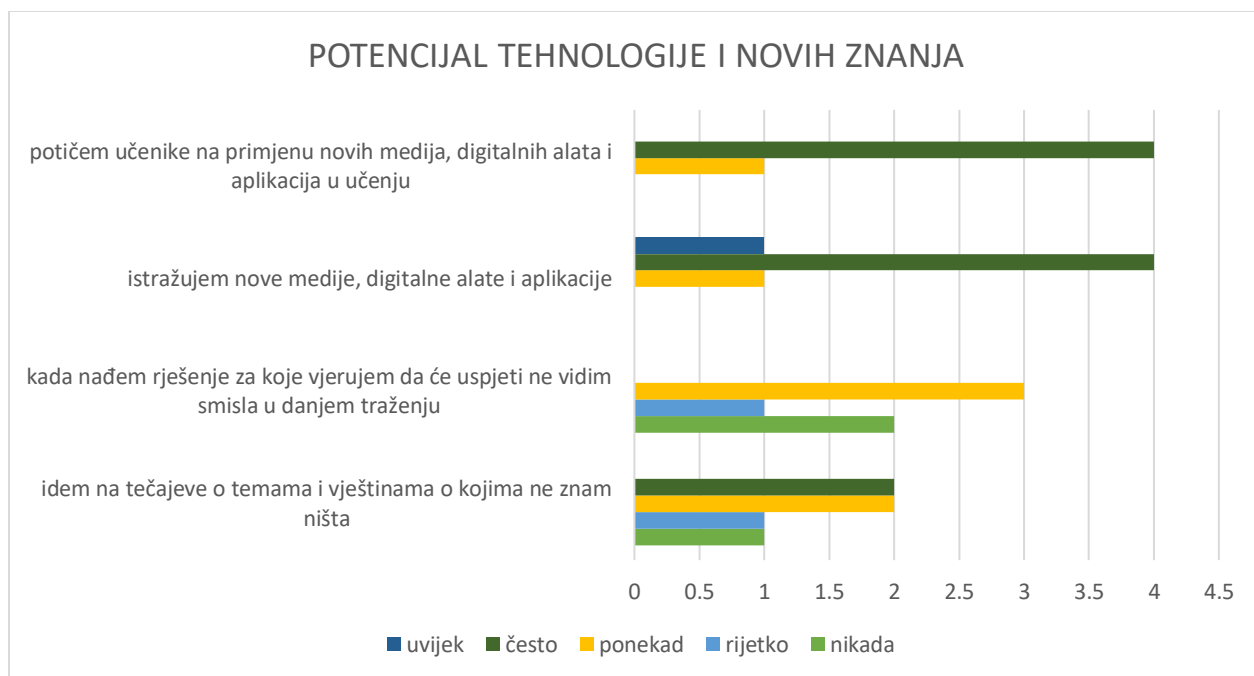

Graf 2: Rezultati ankete pod kompetencijom „motivacija“

Također, mišljenja su podijeljena, a najzanimljiviji rezultat je nastao pod pitanjem koliko često nastavu prilagođavaju individualnim zahtjevima učenika, mali postotak ispitanika rekao je da se rijetko prilagođavaju individualnim zahtjevima učenika, što je zapravo jedan od glavnih zahtjeva suvremene odgojno- obrazovne ustanove koja mora pripremiti svoje učenike na danji život u ovom suvremenom društvu. Jedna pozitivna činjenica je da je većina ispitanika odgovorila kako svoju maštu koristi kao izvor novih ideja, što je izrazito kreativna osobina.

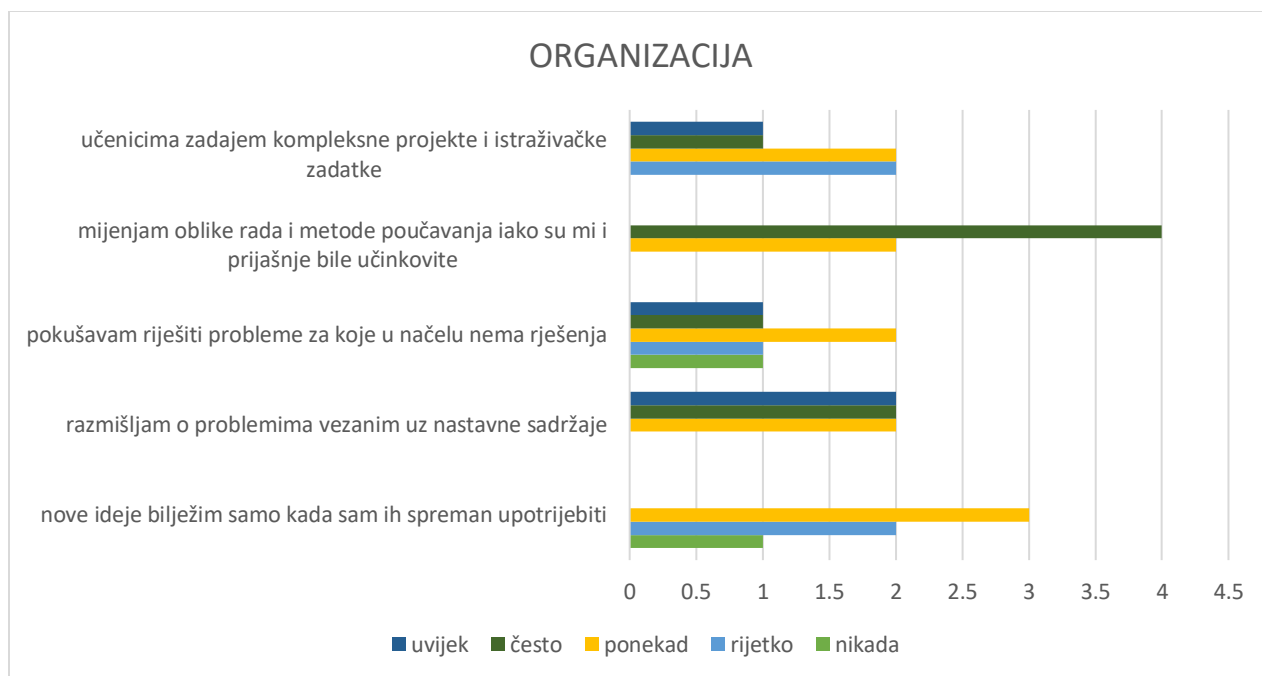
Treća grupa pitanja pod kompetencijom potencijal tehnologije i novih znanja donosi niz pitanja na koje ispitanici odgovaraju koriste li nešto uvijek ili nikada: idem na tečajeve o temama i vještinama o kojima ne znam ništa, kada nađem rješenje za koje vjerujem da će uspjeti ne vidim smisla u danjem traženju, istražujem nove medije, digitalne alate i aplikacije, potičem učenike na primjenu novih medija, digitalnih alata i aplikacija u učenju.

Graf 3: Rezultati ankete pod kompetencijom „potencijal tehnologije i novih znanja“

Iz ovog grafikona možemo zaključiti da su nastavnici dobro prihvatili nov način predavanja te da su usvojili nove medije, da se u svojoj nastavi služe digitalnim alatima i potiču učenike da se služe istim. Ono što je jedna od važnijih osobina koje posjeduju kreativne osobe jest da istražuju teme koje nisu usko vezane uz njihovo područje zanimanja, nekolicina ispitanika je upravo na to prvo pitanje odgovorila negativno iako je to važno za njihov osobni razvoj kako i za profesionalni razvoj.

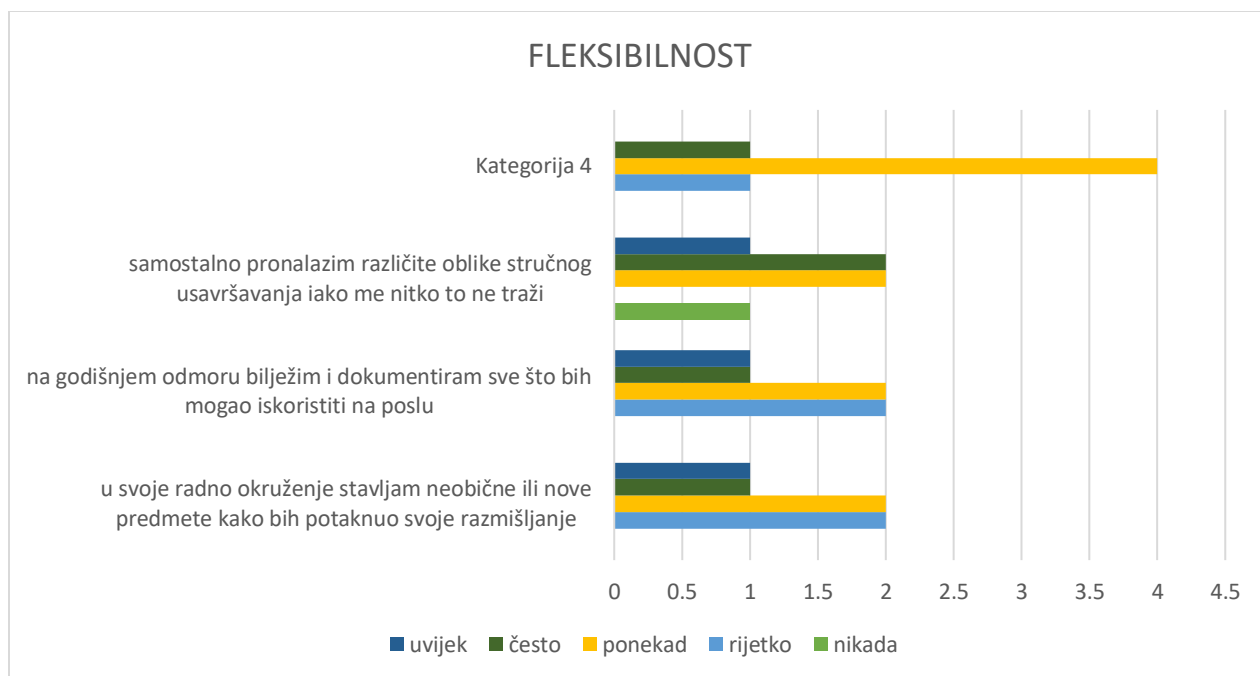
Četvrta grupa pitanja pod kompetencijom organizacija daje ispitanicima mogućnost odgovora koriste li nešto često ili nikada: nove ideje bilježim samo kada sam ih spreman upotrijebiti, razmišljam o problemima vezanim uz nastavne sadržaje, pokušavam riješiti probleme za koje u načelu nema rješenja, mijenjam oblike rada i metode poučavanja iako su mi i prijašnje bile učinkovite, učenicima zadajem kompleksne projekte i istraživačke zadatke.

Graf 4: Rezultati ankete pod kompetencijom „organizacija“

Kreativne osobine su upornost i lako usvajanje promjena a za to nam je potrebna dobra organizacija, ispitanici su pokazali određeni strah od promjene. Zanimljivo je kako je tek nekolicina ispitanika odgovorila kako daje učenicima kompleksne projekte i istraživačke zadatke. Kompleksni zadaci daju učenicima mogućnost razmišljanja van okvira ili rad u grupi gdje nastavnik jasno može vidjeti tko od učenika posjeduje kakve kompetencije, između ostalog kompleksni zadaci i istraživanja potiču učenike na kreativno i/ ili kritičko razmišljanje.

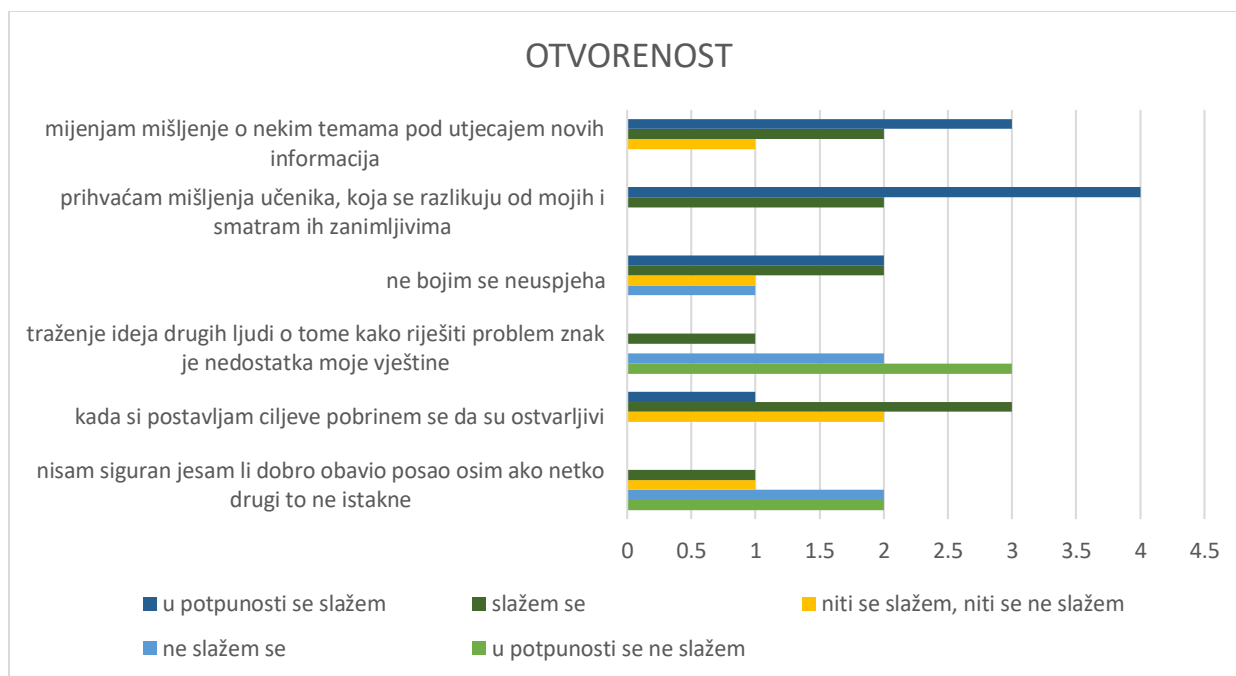
Peta grupa pitanja odnosi se na kompetenciju fleksibilnost gdje su ispitanici također mogli odgovoriti u kojoj mjeri nešto koriste: u svoje radno okruženje stavljam neobične ili nove predmete kako bih potaknuo svoje razmišljanje, na godišnjem odmoru bilježim i dokumentiram sve što bih mogao iskoristiti na poslu, samostalno pronalazim različite oblike stručnog usavršavanja iako me nitko to ne traži, nakon posjeta muzejima i galerijama koristim njihove materijale u nastavi.

Graf 5: Rezultati ankete pod kompetencijom „Fleksibilnost“

Teze koje su ovdje postavljene su pozitivne i sve su odrednice izričito kreativnih nastavnika. Isti postotak ispitanika se stručno usavršava iako ih to nitko nije tražio i oni koji su se izrazili da se ne usavršavaju, tu možda postoji i dobna razlika u odgovorima, pa i razlika u godinama radnog staža u nastavi.

Posljednja, šesta grupa pitanja pod kompetencijom otvorenost nudi ispitanicima mogućnost odgovora slažu li se s nekom tvrdnjom u potpunosti ili se u potpunosti ne slažu: nisam siguran jesam li dobro obavio posao osim ako netko drugi to ne istakne, kada si postavljam ciljeve pobrinem se da su ostvarljivi, traženje ideja drugih ljudi o tome kako riješiti problem znak je nedostatka moje vještine, ne bojim se neuspjeha, prihvaćam mišljenja učenika, koja se razlikuju od mojih i smatram ih zanimljivima, mijenjam mišljenje o nekim temama pod utjecajem novih informacija.

Graf 6: Rezultati ankete pod kompetencijom „otvorenost“

Zanimljiva je činjenica da se mali postotak ispitanika boji neuspjeha. Strah od neuspjeha koči put svakog pojedinca ka uspjehu, dokazano je da izrazito kreativna osobnost upornost, uporni ljudi nemaju strah od neuspjeha, već svaki svoj neuspjeli pokušaj koriste kao metodu za daljnje učenje i razvijanje. Također, kreativni ljudi ne razmišljaju o tome koliko su njihovi ciljevi ostvarljivi već uživaju u procesu nastanka da dođu do ostvarenja cilja bez obzira na to koliko će im vremena ili truda za to biti potrebno. Također ispitanici su odgovorili vrlo pozitivno tezu o prihvaćanju mišljenja učenika i njihova mišljenja smatraju zanimljivima, to se odnosi na jedan individualni i otvoreni pristup svakom učeniku

Iz ovog istraživanja možemo zaključiti kako nisu svi nastavnici kreativni koliko bi trebali biti ili koliko oni misle da jesu. Po odgovorima možemo primijetiti da postoji određeni strah od neuspjeha koji ih koči da budu fleksibilniji i otvoreniji. Iznenađujuće je koliki postotak nastavnika ne vrši daljnje školovanje ili ne želi proučavati nešto što je van okvira njegove struke, moguće da iz tog razloga postoji strah o zadavanju kompleksnih istraživačkih zadataka. Također zanimljiva je činjenica da se većina nastavnika na godišnjem odmoru 'distancira' od svoje profesije, ali biti nastavnik treba biti isključivo poziv, biti nastavnik nije samo posao i kada tako gledamo nastavu

razumijemo da je biti nastavnik vrlo važna i plemenita uloga za nas same i učenike kojima smo mi vodiči za budući život.

5. ZAKLJUČAK

Kreativnost je osnovno polazište za odgoj i obrazovanje, ona je jedna od najvažnijih zadaća te cilj obrazovanja i u propisanim dokumentima škole. Kreativno mišljenje je jedna od najkvalitetnijih karakteristika koje pojedinac može razviti, zbog toga je važno kreativno mišljenje razvijati tijekom cijelog obrazovanja, tijekom cijelog života. Kreativno mišljenje važno je za napredak suvremene škole, ono potiče razvoj kreativnog djelovanja, zanimanje za nove sadržaje, propitkuje već postojeće ideje i postavlja nove teze. Uporabom modela za kreativnu nastavu učenicima se pruža prilika da samostalno istražuju i aktivno sudjeluju, za razliku od tradicionalnog, frontalnog načina predavanja gdje je učenik samo pasivni promatrač. Dakle kreativnost nije pasivna aktivnost, već aktivna, mijenja se i nadograđuje svakim novim kreativnim pothvatom. Prije svega kreativnost u školi započinje s kreativnim nastavnicima. Nastavnici imaju jednu od glavnih uloga u odgojno- obrazovnom procesu, njihov zadatak je učenike pripremiti za stvaran život. Za kreativnu nastavu potreban je stručan kadar učitelja koji posjeduju važne kompetencije za razvoj učenika i sebe samog. Kako bi nastavnici poticali i razvijali kreativnost svojih učenika i oni sami trebaju biti kreativni i oni bi trebali tijekom svog obrazovanja stjecati znanja kreativnim metodama i postupcima učenja i poučavanja. Naime, ako budućim nastavnicima osiguramo kreativnu nastavu i oni će to znati prepoznati i sami ju kasnije primjenjivati. Ovim radom se željelo pridonijeti ozbiljnijem shvaćanju pojma kreativnosti i prikazati da svatko ima određeni kreativni potencijal, koji se uz odgovarajuću podršku nastavnika i kreativnu nastavu, može ostvariti. Stoga je nužno da se svi stručnjaci za odgoj i obrazovanje intenzivnije bave kreativnošću kako bi kreativna nastava bila češće prakticirana u učionicama i kako bi se kreativno mišljenje moglo bolje razumjeti i prakticirati u svakodnevnim životnim situacijama.

6. LITERATURA

- Bogнар, L. (1999). *Metodika odgoja*. Osijek: Pedagoški fakultet.
- Bogнар, L. (2011). *Kreativnost u nastavi*. Osijek: Učiteljski fakultet
https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=123304 (pristup: 10. 08. 2021.)
- Bogнар, L., Bogнар, B. (2007). *Kreativnost učitelja kao značajna kompetencija nastavničke profesije*. Zbornik radova: *Kompetencije i kompetentnost učitelja* (421-428). Osijek
- Bogнар, B., Simel, S. (2013). *Filozofska polazišta pozitivne pedagogije*. Metodički ogledi, 20(1), 137- 168
- Bogнар, L., Matijeвиć, M. (2002). *Didaktika*. Zagreb: Školska knjiga
- Buljubašić-Kuzmanović, V. (2010). *Socijalne kompetencije i vršnjački odnosi u školi*. Pedagogijska istraživanja, 7(2), 191- 203
- Ćatić, I. (2012). *Kompetencije i kompetencijski pristup obrazovanju*. Pedagogijska istraživanja, 9(1-2), 175- 189
- Dubovicki, S. (2017). *Kreativnost u sveučilišnoj nastavi*. Pedagogijska istraživanja, 1(2), 138- 141
https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=271713 (pristup: 09. 08. 2021.)
- Dubovicki, S. i Omičević, A. (2016). *Nastavne metode kao poticaj učenikovoј kreativnosti*. Prethodno priopćenje, 61(1), 105- 124
https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=243501 (pristup: 09. 08. 2021.)
- Grgurić, N., Jakubin, M. (1996). *Vizualno-likovni odgoj i obrazovanje*. Zagreb: Educa
- Jukić, R. (2010). *Metodički stil i takt nastavnika kao poticaj kreativnosti učenika*. Pedagogijska istraživanja, 7(2), 291- 303
https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=174481 (pristup: 26. 07. 2021)
- Jurčić, M. (2014), *Kompetentnost nastavnika – pedagoške i didaktičke dimenzije*. Pedagogijska istraživanja, 11(1), 77- 93
- Koludrović, M. i Reić Ercegovac, I. (2010). *Poticanje učenika na kreativno mišljenje u suvremenoј nastavi*. Odgojne znanosti, 12(2), 427- 439
https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=101933 (pristup: 23. 08. 2021.)

- *Konvencija o pravima djeteta* (Međunarodni ugovori, br. 12/1993) i *Konvencija o pravima osoba s invaliditetom* (Međunarodni ugovori, br. 6/2007., 3/2008., 5/2008). Prava djeteta na odgoj i obrazovanje (2017). Zagreb, Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet.
<http://www.omep.hr/assets/zbornik-radova-sa-znanstveno-stru%C4%8Dnog-skupa-pravo-djeteta-na-odgoj-i-obrazovanje.pdf> (pristup: 28. 06. 2021.)
- Kunac, S. (2015). *Kreativnost i pedagogija*. Pregledni članak, 37(1), 423- 446
https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=245265 (pristup: 19. 08. 2021.)
- Leksikografski zavod Miroslav Krleža, *Hrvatska enciklopedija*, 2021. Kreativnost.
<https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=33832> (pristup: 23. 06. 2021.)
- Lončarić, D., Pejić Papak, P. (2009). *Profiliranje učiteljskih kompetencija*. *Odgojne znanosti*, 11(2), 479- 497
- Pančić, K. (2017). *Kreativna nastava*. Diplomski rad. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Odsjek za učiteljske studije.
<https://core.ac.uk/download/pdf/197892464.pdf> (pristup: 28. 06. 2021.)
- Perić, B. (2013). *Kreativnost u nastavi*. Stručni rad. Gradec. 371(3)
https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=224204 (pristup: 26. 06. 2021.)
- Rudan, S. (2016). *Razvoj kompetencija učitelja i nastavnika kroz vidove stručnog usavršavanja*. Diplomski rad. Zadar: Sveučilište u Zadru.
<https://zir.nsk.hr/islandora/object/unizd:455/preview> (pristup: 26. 07. 2021.)
- Skender, L. (2020). *Suvremeni pristupi nastavi Likovne umjetnosti*. Osijek: Akedemija za umjetnost i kulturu, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera.
<http://www.uaos.unios.hr/wp-content/uploads/2020/12/Knjiga-zavr%C5%A1na-verzija-s-brojem.pdf> (pristup: 19. 08. 2021.)
- Stevanović, M. (2004). *Škola po mjeri učenika*. Varaždinske Toplice: Nakladnička kuća Tonimir
- Velkovski, Z. i Kirandžiska, S. (2013). *Osnove razvoja Nacionalnog okvira nastavničkih kompetencija – Makedonija*. U Vizek Vidović, V. i Velkovski, Z. (Ur.). *Nastavnička profesija za 21. vek*. Beograd: Centar za obrazovne politike.
- Vrkić Dimić, J. (2013). *Kompetencije učenika i nastavnika za 21. stoljeće*. *Acta Iadertina*, 10(1), 49- 60

- Vuković, N. (2020). *Učitelji i učenici u kreativnoj školi*. Stručni rad - digitalni stručni časopis za odgoj i obrazovanje 3(3), 144- 157
https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=344722 (pristup: 25. 07. 2021.)
- Škojo, T. (2012). *Kreativnost učenika srednjih škola u nastavi umjetničkoga područja*. *Život i škola*, 29(1), 300- 316
https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=179516 (pristup: 26. 06. 2021.)
- Županić Benić, M. (2017). *Stručne kompetencije učitelja u kurikulumu umjetničkih područja*. Doktorski rad. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet.
<http://darhiv.ffzg.unizg.hr/id/eprint/8920/1/doktorski%20rad%20Marijana%20C5%BDupani%C4%87%20Beni%C4%87-Stru%C4%8Dne%20kompetencije.pdf> (pristup: 02. 09. 2021)

7. POPIS PRILOGA

Slika 1: Kreativni proces, Bognar, L. (2011:16)

Slika 2: Renzullijev troprstenasti model (Renzulli i Reis, 1985.) prema Koludrović, Reić Ercegovac (2010: 430)

Slika 3: Profil profesionalnih kompetencija učitelja prema Jurčić, M. (2014:80)

Graf 1: Rezultati ankete pod kompetencijom „stručnost“

Graf 2: rezultati ankete pod kompetencijom „motivacija“

Graf 3: rezultati ankete pod kompetencijom „potencijal tehnologije i novih znanja“

Graf 4: rezultati ankete pod kompetencijom „organizacija“

Graf 5: rezultati ankete pod kompetencijom „fleksibilnost“

Graf 6: rezultati ankete pod kompetencijom „otvorenost“